

מכשיר הפוליקרף ככלי לבדיקה תקופתית של עובדים

במאמר הקודם שלי, שפורסם בגליון 11 של מגזין "מצודה", עסקתי בבדיקת הפוליקרף ככלי למיון מועמדים לעבודה. הפעם אעסוק בבדיקות פוליקרף תקופתיות והשימוש במכשיר הפוליקרף ככלי לבדיקה תקופתית של עובדים

כתב: רונן ביהם*

חדשות לבקרים נחשפות ומתפרסמות באמצעי התקשורת פרשיות בהן עובדים של חברות מעלו בכספי החברה שהעסיקה אותם או בסודותיה המסחריים. התופעה קיימת בגופים ממשלתיים, בחברות ציבוריות וכן בחברות פרטיות. זכורה לכולנו תופעת המעילה בבנק למסחר אשר במסגרתה מעלה העובדת, הגב' אתי אלון, בכספי הבנק בדיקפי ענק שהביאו בסופו של דבר לקריסתו. על פי הפרסומים, הגב' אלון פתחה 206 חשבונות פיקטיביים, בהם העמידה הלוואות גב אל גב ואת כספי הלוואה משכה לרשותה. עוד פורסם כי המעילה נמשכה במשך מספר שנים.

בחקירת המעילה בלטו היעדר בקרה ופיקוח על הנעשה בבנק - אשר איפשרו בעצם למעילה

להתמשך. סה"כ הכספים שנגנבו ע"י הגב' אתי אלון בתקופה המדוברת, על פי הפרסומים, עמד על כ-271 מיליון ש"ח לערך.

תופעת המעילות והגניבות בידי עובדים- מחייבת את המעסיק המעוניין להגן על מפעלו, על קניינו, על סודותיו המסחריים או על המידע הרגיש

השייך ללקוחותיו - לקיים מערך בקרה סדיר ולבצע בדיקות וביקורות יוזמות במסגרת עבודתו השוטפת של הארגון. על בדיקות וביקורות אלה לכלול את התהליכים הקשורים לקבלת/ הוצאת סחורות או שירותים, קבלת/הוצאת כספים ולקיים בדיקות וביקורות תקופתיות גם לעובדים המועסקים במשרות המצריכות מידה רבה של מהימנות ויושר אישי. האמור כולל עובדים היושבים על צמתי מידע רגיש/קבלת והוצאת סחורה/גביית

כחברת משקאות גדולה התקבל בזמנו מידע אנונימי, לפיו שומרי סוף השבוע מעורבים בגניבת כמויות גדולות של סחורה באופן שיטתי. בדיקת

חסרי המלאי בחברה לא העלתה חוסרים גדולים מהרגיל, אך למרות זאת ובאישור המנכ"ל, בוצעה חקירה סמויה שכללה תצפיות סמויות לעבר אתר החברה במהלך סוף השבוע. במהלך החקירה תועדו השומרים הקבועים של סופי השבוע אשר היו מטעמי כשרות "גויים של שבת" - כשהם מכניסים משאיות חלוקה אל החצר התפעולית ומעמיסים אותן באמצעות מלגוזות במשטחים שלמים של סחורה, אותה פרקו אחר כך אצל מזמין הסחורה הגנובה.

עובדי הנקיון - המסתובבים לעתים בקודש הקודשים של החברות, כולל בחדרי הישיבות ומשרדי ההנהלה, הינם אף הם בעלי גישה למידע רגיש ולמסמכים מסווגים אם על השולחנות ואם בפחי איסוף פסולת הנייר לגריסה. לפני מספר שנים פורסם בעיתונים כי חוקר פרטי, אשר חפץ במידע רגיש מתוך משרדי אחת מחברות הסלולר לצורך אחד מלקוחותיו, הפעיל את אמו אשר הועסקה במקום כעובדת נקיון לצורך גניבת מסמכים עבורו מתוך משרדי חברת הסלולר. לאחר זמן, עובדת הנקיון נתפסה כשהיא מוציאה מסמכים מהחברה והובילה את החוקרים אל בנה החוקר.

במקרים מסוימים עובדי נקיון עשויים גם לנצל את העובדה שהם מוציאים פחים עם אשפה החוצה- כדי להחביא פריטי סחורה שונים בפחים הנ"ל.

מחקר שפורסם בחודשים האחרונים ע"י משרד ההגנה האמריקאי (DOD) קובע כי ביצוע של בדיקות פוליקרף תקופתיות ואקראיות חיוני ביותר והינו כלי מפתח בשיפור רמת הבטחון והאבטחה. על פי המחקר בוצעו במשך כשנה לערך עד לחודש מאי 2012, סה"כ 41,057 בדיקות פוליקרף תקופתיות אקראיות לעובדים בגופים ממלכתיים שונים הקשורים לבטחון ארה"ב, במסגרתן ב- 3,903 בדיקות נחשפה מעורבות של הנבדקים בעבירות שונות החל מעבירות קלות ועד להסתרת נסיונות ממשיים לאיסוף של מידע על ידי שירותי ריגול זרים ועבירות חמורות נוספות. במהלך חמשת החודשים הראשונים של הבדיקות- נחשפו 1470 מקרים של עבירות שונות לרבות: פורנוגרפיית ילדים, סמים וזיוף מסמכים. נמסר כי ברוב המקרים שנחשפו לא היה כל מידע מוקדם באשר למעורבות הנבדקים בעבירות שנחשפו- עד לביצוע בדיקות הפוליקרף.

לאור כל האמור, ביצוע בדיקות פוליקרף תקופתיות ואקראיות לעובדים הנו כלי חשוב ויעיל ממדרגה ראשונה לחשיפה ולמניעה של הונאות ושל זליגת מידע רגיש וסודות ארגוניים.

בעת ביצוע בדיקת פוליקרף תקופתית- מנוסחות שאלות רלוונטיות הקשורות לתפקידו של כל נבדק ספציפי ולתחום העיסוק של החברה המעסיקה אותו.

כאשר מדובר על מחסנאים למשל, ניתן לשאול את השאלות הבאות:

- בחצי השנה האחרונה האם גנבת סחורה מהמחסן של החברה ?
- בחצי השנה האחרונה האם שיתפת פעולה באופן כלשהו עם אדם אחר בגניבת סחורה מהמחסן של החברה?
- בחצי השנה האחרונה האם מכרת פריטי סחורה של החברה באופן פרטי?

כאשר מדובר על נהגי חלוקה, ניתן לשאול את השאלות הבאות:

- בחצי השנה האחרונה האם גנבת סחורה מהמחסן של החברה ?
- בחצי השנה האחרונה האם גנבת סחורה שהיית אמור לספק ללקוח של החברה ?
- בחצי השנה האחרונה האם מכרת סחורה של החברה באופן פרטי ?
- בחצי השנה האחרונה האם גנבת כספים שגבית מלקוחות של החברה ?

כאשר מדובר על מאבטחים ושומרים, ניתן לשאול את השאלות הבאות:

1. בחצי השנה האחרונה האם היית מעורב בגניבת סחורה מהחברה?
2. בחצי השנה האחרונה האם היית מעורב בגניבת פריט ציוד כלשהו מהחברה?
3. בחצי השנה האחרונה האם שיתפת פעולה עם גורם כלשהו בגניבת מידע פנימי סודי של החברה?
4. בחצי השנה האחרונה האם התבקשת על ידי גורם כלשהו לשתף פעולה בגניבה מהחברה?

כאשר מדובר על עובדי נקיון, ניתן לשאול את השאלות הבאות:

- בחצי השנה האחרונה האם גנבת מוצרי מזון מהמטבח של החברה?
- בחצי השנה האחרונה האם שיתפת פעולה עם עובד אחר בגניבות מהחברה?
- בחצי השנה האחרונה האם גנבת פריט ציוד כלשהו מהחברה?
- בחצי השנה האחרונה האם שיתפת פעולה עם גורם כלשהו בגניבת מידע פנימי סודי של החברה ?
- בחצי השנה האחרונה האם גנבת חומרי ניקוי מהחברה?

בעת ביצוע בדיקות פוליקרף תקופתיות אקראיות לעובדים יש להקפיד על מספר כללים:

1. להודיע לנבדקים, לפחות יום קודם, על הכוונה לבדוק אותם ועל מועד הבדיקה שלהם וכן להסביר להם שמדובר בבדיקה תקופתית שגרתית. אין לבצע בדיקות פוליקרף בהפתעה

- הדבר עשוי להכתים את הבדיקה ולפגום משמעותית במהימנותה.

2. לוודא שהנבדק הגיע לבדיקה אחרי שינה, אם עבד לילה - יש לאפשר לו לישון ולהיבדק כשהוא רענן.

3. לוודא שנבדק הנוטל תרופות באופן קבוע יטול אותן כסדרן ולא יימנע מנטילתן ביום הבדיקה. יש להנחות את הנבדק לדווח לבודק אלו תרופות הוא נוטל.

4. במקרה בו נדרש מתורגמן - יש להיערך לכך מבעוד מועד. בכל מקרה בו נדרש מתורגמן יש לוודא הימצאות אדם מתאים לביצוע התרגום - שאין לו קשר לנבדק ובוודאי שלא יחסי מרות עם הנבדק. המתורגמן צריך לשלוט היטב בעברית וכן בשפתו של הנבדק כדי שיוכל לתרגם לו את דברי הבודק כלשונם לשפתו וכן לנסח את השאלות כפי שהבודק מנחה אותו- בשפתו של הנבדק. בזמן בדיקת הפוליקרף שאלות הבדיקה יוקראו לנבדק על ידי המתורגמן בשפתו.

לסיכום, בדיקת הפוליקרף התקופתית הנה כלי חשוב ומשמעותי לחשיפת עבירות ומעילות וכן ביצירת אווירה של בקרה ופיקוח וצמצום העבירות בטווח הרחוק. ראוי להדגיש כי בדיקות אלה אינן תחליף לבקורות חיוניות נוספות על תהליכי העבודה ועל קיום נהלים מסודרים ובקרה שוטפת, ליווי ופיקוח על ידי איש מקצוע קב"ט, החל משלב קליטת העובד וביצוע ראיון ראשוני יסודי גם כפן מההימנתי, ביצוע בדיקות פוליקרף טרום תעסוקתיות למועמדים לתפקידים המצריכים מידה רבה של מהימנות ויושר לרבות נגישות לכספים/סחורות/סודות ארגוניים, קיום נהלי עבודה מסודרים בנושא הוצאת וקבלת סחורות, טיפול בחזרות ובפחתים, פיקוח על השמדות סחורה פגומה, טיפול בכספים, הפעלת מקורות בקרב עובדי הארגון, ביצוע ספירות מלאי שוטפות - וכן מתגלגלות אקראיות ויזומות, ביצוע ביקורות פתע למחסנאים, למלקטים ולצוותי חלוקה ועוד. ■

נכתב על ידי רונן ביהם, מנכ"ל ובעלים של החברות- ביהם רונן חקירות יעוץ בטחוני ופוליקרף בע"מ וביהם רונן חברה לחקירות, הפועלות במשולב ומספקות שרותי קב"ט וניהול בטחון במיקור חוץ, שרותי חקירות פרטיות ושרותי פוליקרף.

ניתן להפנות שאלות לכותב בדוא"ל: Ronen@911pi.co.il